

השופט כמסייע לתקשורת צהובה / ד"ר בועז סנג'רו*

לאנשי תקשורת המחפשים "סקופים" צהובים כבר התרגלנו. שופט המסייע להם תוך רמיסת

זכותו של נחקר לכבוד ולפרטיות מהווה חידוש מדאיג.

אלפי צופים חזו בצילום וידאו שהודלף מחקירתו של החשוד גונן שגב במהדורת החדשות של הערוץ השני בתאריך 10.6.04. ההדלפה הייתה שפלה ומשפילה. הפגיעה בכבודו ובפרטיותו של הנחקר הייתה משמעותית ומיותרת. במיוחד נוכח העובדה שקטע צילום הוידאו שהוקרן הסתיים בשאלתו של החוקר יודע הכל: "אני רוצה שתסביר לי איך אדם כמוך הידרדר עד לתחתית שבתחתית". על התשובה ויתרו. גם כן הגינות. התקשורת – לפחות – כבר חרצה משפט.

מרבית הצופים ודאי ראו בתקשורת את האחראית הבלעדית לפרסום. אך הפרסום המיותר לא היה בא לעולם ללא מעורבותם של שני גורמים נוספים. הראשון – המשטרה? – הדליף את קלטת החקירה לטלוויזיה, בניגוד ל"איסור פרסום קלטת" הקבוע (כעבירה פלילית שעונשה שנת מאסר) בסעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), תשס"ב – 2002.

הגורם השני, שנוכח מעמדו והציפייה הגבוהה ממנו תרומתו לפרסום הצהוב היא מאכזבת במיוחד, הוא שופט בית-המשפט המחוזי בתל-אביב חאלד כבוב. בהחלטה מנומקת שנתן (ב"ש 91709/04 מיום 7.6.04) נעתר השופט לבקשתה של חברת החדשות ונתן לה "היתר לפרסם במסגרת מהדורת החדשות שלה תיעוד חזותי של חקירתו של משיב 2" (מר גונן שגב).

במהלך הדיון הובאה על-ידי נציגת המדינה (שאף היא ולא רק הסניגור התנגדה לפרסום) עמדתה של ועדת וינוגרד, שלפיה "יש לאסור גילוי חומר החקירה בטרם הוגש כראיה לבית-המשפט, כולל קלטות אודיו וקלטות וידאו, שכן יש בכך פגיעה בסוביודיצה. קיים חשש לפגיעה בכבוד האדם ופרטיותו, פגיעה באמינות ההליך המשטרתי והחקירתי וחשש לשיבוש הליכים". כפי שטענה נכונה נציגת המדינה, "המדובר בשלב בו ביהמ"ש טרם עיין בחומר החקירה, העדים לא באו בפני ביהמ"ש, ואנו נמצאים בשלב שכל פרסום עלול לשבש מהלכי הדיון, ולהשפיע על העדים בתיק".

בשל שיקולים שכאלה נעצרים יום יום (הרבה יותר מדי) חשודים ומעצרים מוארך מחשש שיפגעו בחקירה. אך השופט העדיף על פני שיקולים אלה ועל פני כבודו ופרטיותו של הנחקר את זכות הציבור לדעת, וקבע כך: "מחד גיסא; עקרון חופש הביטוי, זכות הציבור לדעת וכו'. מאידך גיסא; אותם עקרונות של הגנת הפרטיות ושמירה על טוהר ההליך המשפטי במובן זה שלנאשם עומדת הזכות למשפט הוגן בביהמ"ש ולא במשפט ציבורי בו אין לו פתחון פה והגנה." אלה הם

השיקולים שמציב השופט זה מול זה, ומיד אחריהם מובא המפתח להכרעתו: "במלאכת האיזון העדינה בין אינטרסים וערכים אלה אין להתעלם מגורם בעל משקל רב ואולי מכריע בנסיבות אלה והוא עובדת היות המשיב אישיות ציבורית ידועה ומוכרת שבעברה מילוי תפקיד בכיר בשירות הציבור, תפקיד שר בישראל שמואשם בעבירות חמורות ביותר – ולפיכך לבקשה יש היבט ציבורי רב ערך שאינו מתקיים לגבי נחקרים רגילים". וההכרעה היא התרת הפרסום והתרת הלבנת פניו של הנחקר קבל עם ועדה.

כאן המקום להקשות: מהו האינטרס הציבורי החזק בפרסום קלטת החקירה של שר לשעבר? הרי כיום אינו עוד שר ואינו עוד בעל תפקיד ציבורי כלשהו, ואף אינו מועמד לתפקיד כזה. האין המדובר ברכילות גרידא?

יש לזכור כי גם לנחקר עומדת חזקת החפות, כל עוד לא הוכחה אשמתו מעל ומעבר לספק סביר. הרשעתו אפשרית רק בסיוע ההליך הפלילי, כשם שגם זיכוי הוא אפשרי. במקומותינו מרבים להלין על כך שנחקרים בוחרים בזכות השתיקה ואינם משיבים לשאלות החוקרים. מצפים מהם "לשתף פעולה עם החוקרים" (כנגד עצמם!). לסיבות הרבות שלא לבטוח במשטרה ושלא להשיב לשאלות החוקרים נוספה לאחרונה סיבה נוספת. נחקר שאינו מעוניין כי בתום יום החקירה יוצג ברגעיו הקשים ביותר בפני העם בכלל ובפני ילדיו, קרוביו האחרים ומכריו בפרט, יחשוב הרבה לפני ששיב לחוקריו. אחרי הכל, אין לדעת מה ייעשה לאחר מכן בקלטת החקירה (על-ידי המשטרה?) ומה יתיר בית-המשפט לעשות בה לשם החווית קידה לפרות הקדושות: התקשורת וזכות הציבור לדעת הכל: מה בדיוק נשאל הנחקר על-ידי שלושת חוקריו (במאמר מוסגר: מדוע יש צורך בשלושה? הלא עדיף שרק אחד יעסוק בניסיון לסחוט הודאה [תודה ותשחזר" הפציר אחד החוקרים בנחקר...]) ושני האחרים יתפנו לבצע חקירה של ממש ולחפש ראיות עצמאיות?) ומה בדיוק השיב? ובאיזו אינטונציה? ובאלו הבעות פנים ושפת גוף? ובאיזה שאלה ניצחת סיים החוקר את הקטע שנבחר לשידור? "שתיים זה תמיד ביחד." הפעם – למרבה הצער – יחד עם בית-המשפט.

*ד"ר בועז סנג'רו הוא מרצה בכיר וראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגיה במכללה האקדמית למשפטים (רמת-גן).